

частини лівобережжя Середнього Дніпра - Супої, Трубежі, Золотонощі на яких від 4 до 18 років за останні два кліматичні періоди не формувалася стійкий льодостав. Активна трансформація періоду замерзання також спостерігається і в південній частині басейну - Сули (з Оржицею) та Ворскли, нижній та середній частині Псла й верхів'ї Мерла. Льодостав тут не формувалася від 1 до 5 років. Доволі тривалим залишається період льодоставу у верхів'ях Псла, верхній та середній течії Ворскли та Сули, басейнах Хоролу, Говтви, Удаю, Ромену, Сліпороду, Переводу та меншою мірою Недри. На перелічених річках та їх ділянках період льодоставу скоротився в роки мінімальних значень в 2,4-10 разів по відношенню до середніх значень, але періоду відсутності льодоставу на даних річках не спостерігалось.

Саме така особливість притаманна річкам починаючи з 1990-х рр., а особливо - в 2007-2020 рр. Теплий зимово-весняний перехід змістився з березня та розпочинається все частіше в середині-другій половині лютого. Аномалії у грудні та січні сприяють формуванню все тоншої криги та більшого теплого періоду коли формування льодоставу тривають лише декілька тижнів. У такі роки скресання річок відбувається без льодових явищ.

Список літератури:

1. Клименко В.Г. Гідрологія України: Навчальний посібник для студентів-географів. – Харків:ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2010 . - 124 с.
2. Global Temperature Anomaly - 1880 to 2018. URL: <https://geoxc-apps2.bd.esri.com/Climate/TemperatureAnomaly/index.html>.

ПРИРОДНО-ЕКОЛОГІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕРИТОРІЇ ПРИ ПРИЙНЯТТІ УПРАВЛІНСЬКИХ ГОСПОДАРСЬКИХ РІШЕНЬ

Совгіра С.В.

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини,
м. Умань

Зростаюче навантаження на довкілля внаслідок господарської діяльності вимагає розробки та реалізації заходів щодо вдосконалення управління природокористуванням з погляду оцінки рівня допустимості такого впливу. Перехід до нової парадигми розвитку суспільства відповідно до рекомендацій Конференції ООН з навколишнього середовища та розвитку в Ріо-де-Жанейро (1992) та Йоганнесбурзького Саміту (2002) орієнтований на збалансований, екологічно безпечний соціально-економічний розвиток без вичерпання природно-ресурсного потенціалу. Такий підхід передбачає посилення економічної відповідальності за всі форми діяльності, що завдають шкоди навколишньому середовищу.

У світовій практиці широко застосовується екологічна оцінка господарських рішень як ефективний метод із запобігання та мінімізації несприятливих впливів на навколишнє середовище, що дозволяє поєднати в одному процесі прогностичні та управлінські завдання природокористування,

робить перспективним використання екологічної оцінки як одного з інструментів для переходу до екорозвитку.

Прийняття управлінського рішення про допустимість реалізації наміченої господарської та іншої діяльності відповідно до чинного природоохоронного законодавства здійснюється на основі позитивного висновку державної екологічної експертизи, що є провідною складовою системи екологічної оцінки. Проте оцінка екологічно негативних впливів у процесі державної екологічної експертизи – лише один із чинників, що впливають на допустимість або доцільність здійснення діяльності. Інші чинники можуть містити потенційні соціальні та економічні наслідки діяльності, пріоритети національної та регіональної політики.

На практиці провести чітку межу між впливом на навколишнє середовище та впливом соціально-економічного характеру в межах екологічної оцінки важко, і в даний час у більшості систем екологічної оцінки зарубіжних країн прийнято традиційний підхід – оцінка соціально-економічних наслідків проводиться лише у тому випадку, у якому вони пов'язані з впливом на навколишнє природне середовище.

У сучасний період формування ринкових відносин ми вважаємо, що стратегічним завданням екологічної оцінки господарської діяльності має стати досягнення такої якості управлінських рішень, яке забезпечить не тільки екологічну безпеку суспільства, але і його сталий розвиток [1, 2, 3].

Отже, екологічна оцінка повинна розглядати вплив на навколишнє середовище з погляду значущості для суспільства в цілому, окремих громадян або груп, яка суттєво обумовлена соціальними та економічними наслідками.

Ухвалення управлінського рішення завжди здійснюється в конкретних умовах на рівні певного регіону (території). Фундаментальним завданням регіональної політики та управління на сучасному етапі є впровадження у механізм прийняття управлінських рішень, спрямованих на забезпечення сталого територіального розвитку. У зарубіжній практиці з цією метою впроваджуються принципи ландшафтного планування, в межах якого можуть виконуватися завдання стратегічної екологічної оцінки як аспект регіонального природокористування.

В іншому аспекті будь-який регіон розглядають як триєдину систему (тріаду) – «природа, економіка, соціум». Тому ефективність управління регіональним (територіальним) природокористуванням і сталий розвиток залежить від комплексного вирішення проблем тріади на принципах взаємопов'язаності та взаємозалежності її елементів в умовах певного регіону чи території [1, 2, 3].

Прийняття рішення про допустимість впливу діяльності на навколишнє середовище та її здійснення, на наш погляд, залежатиме від екологічної ситуації та соціально-економічних умов, що склалися на конкретній території у певний період часу. Внаслідок просторово-часового характеру взаємозв'язків, при підготовці та прийнятті управлінських господарських рішень ми пропонуємо використовувати геоекоситуаційний підхід.

На нашу думку, будь-які антропогенні впливи господарської діяльності повинні оцінюватися через призму впливів на геоекоситуацію, що є сукупністю природно-екологічних і соціально-економічних процесів і явищ, що складаються в певний момент часу на території. В основу механізму прийняття управлінського рішення повинні бути покладені принципи геоекоситуаційної специфіки території, взаємопов'язаності та взаємозалежності елементів тріади – «природа, суспільство, економіка», що дозволяють співвідносити в кожному конкретному випадку екологічні чинники впливу на довкілля з потенційними соціальними та економічними наслідками діяльності.

Такий підхід, на наш погляд, забезпечить комплексність в управлінні природокористуванням регіону, стійкість його розвитку та об'єктивність прийнятих управлінських рішень.

Список літератури

1. Балджи М. Д., Карпов В. А., Ковальов А. І., Костусев О. О. та ін. Обґрунтування господарських рішень та оцінка ризиків: навч. посібн. Одеса: ОНЕУ, 2013. 670 с.
2. Ібатулін Ш. І., Степенко О. В. Теоретико-методологічні основи формування природно-господарських територіальних систем в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2013. № 19. С. 6–10.
3. Швиданенко Г. О., Криворучкіна О. В., Матукова Д. Г. Розвиток підприємства на еколого-економічних засадах: [Електронний ресурс]: монографія. К. : КНЕУ, 2017. 184 с.

ГЛОБАЛЬНА КРИЗА ЗАПИЛЕННЯ ЯК ЗАГРОЗА ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ ЛЮДСТВУ

Сосновський К.С., Легета У.В.

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці

Сільськогосподарське виробництво насінневої продукції є важливим для розмноження близько 300 000 видів квіткових рослин, які в основному залежать від біотичного запилення [1]. Однак, сучасні дослідження свідчать про виникнення глобальної кризи запилення (*global pollination crisis*) як для сільськогосподарських, так і для природних екосистем. В світі гостро постала проблема збереження й захисту антофільних видів як основних агентів-запилювачів, оскільки значну частину їжі людина одержує саме з ентомофільних рослин [2].

На сьогодні мають місце значні втрати колоній медоносних бджіл (*Apis mellifera* L.) в світі, що набуло статусу глобальної проблеми не лише для екосистем планети, але й для продовольчої безпеки [3]. Донедавна диких комах запилювачів вистачало для запилення насінників, садів чи ягідників, а *A. mellifera* слугувала лише для підвищення їхньої урожайності та якості. Наразі ситуація значно змінилася і тепер надання послуг із запилення з використанням *A. mellifera* користується широкою популярністю в Європі,